ADB 3153

FILEM DOKUMENTARI FILEM NEGARA MALAYSIA : SATU ANALISIS TERHADAP BENTUK DAN MATLAMAT NILAI NASIONAL

OLEH

ABU HASAN LEBAI AHMAD

TESIS INI DIKEMUKAKAN UNTUK MEMENUHI
KEPERLUAN BAGI IJAZAH SARJANA SASTERA

JABATAN PENGAJIAN MEDIA
FAKULTI SASTERA DAN SAINS SOSIAL
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR
2004

Perpustakaan Universiti Malaya
A511435628

Khas untuk semua yang ku sayangi;

Ayahandaku - Haji Ahmad Yusoh
Arwah ibundaku - Ramlah bte Din
Isteriku - Rahmah Ibrahim
Anak-anakku - Ida Haryati
Ida Nursyuhada
Mohamad Firdaus
Mohammad Fikri
dan semua saudara-saudaraku
Anda semua adalah sumber inspirasiku.....

SINOPSIS

Kajian ini tertumpu kepada nilai-nilai nasional yang terkandung dalam filem-filem dokumentari terbitan *Malayan Film Unit*/Filem Negara Malaysia (*MFU*/FNM). Tujuan utama kajian ini ialah untuk mengenalpasti jenis-jenis nilai nasional yang diberi perhatian dan tumpuan oleh filem dokumentari terbitan *MFU*/FNM, mengenalpasti bagaimana filem dokumentari memaparkan isu-isu nilai nasional dan melihat bagaimana *MFU*/FNM sebagai sebuah institusi media kerajaan berperanan dan cara ia menjalankan peranannya. Kajian ini menggunakan kaedah analisis isi kandungan iaitu dengan menonton filem-filem dokumentari yang dipilih berdasarkan kaedah persampelan. Kajian dilakukan ke atas visual dan juga latarkata yang terdapat dalam filem-filem dokumentari tersebut. Dapatan daripada kajian ini menunjukan bahawa filem-filem dokumentari terbitan *MFU*/FNM memaparkan nilai-nilai nasional di dalamnya dan badan ini berjaya memainkan peranannya menyampaikan mesej dan dasar-dasar kerajaan kepada rakyat jelata sejak era sebelum merdeka hingga kini.

SYNOPSIS

This research is focusing on the national values found in the documentary films produced by *Malayan Film Unit*/Filem Negara Malaysia (*MFU*/FNM). The main purposes of this research are to identify the types of national values which is stressed on by the documentaries, to identify how the documentary films potrayed the issues of national values and to look into how the *MFU*/FNM as the government media institution play its role. This reseach used the method of content analysis by viewing the documentary films which was choosed by sampling method. Reseach would be base on visuals and also commentaries contained in the films. The outcome of the research showed that the documentary films produced by *MFU*/FNM containing national values and the body is successful in playing its role delivering government messages and policies to the citizens of the country since pre-independent until now.

PENGHARGAAN

Alhamdulillah syukur kepada Allah s.w.t. kerana telah memberi kekuatan kepada saya untuk menyiapkan kajian ini walaupun terpaksa menghadapi pelbagai cabaran dan dugaan. Segala halangan dijadikan sebagai pembakar semangat bagi meneruskan tugasan untuk menghasilkan sesuatu yang terbaik.

Kejayaan menghasilkan tesis ini tidak mungkin menjadi kenyataan sekiranya tidak ada dorongan, tunjukajar dan kerjasama daripada semua pihak yang terlibat. Melalui kesempatan ini saya meluahkan rasa penghargaan setinggi-tingginya dan jutaan terima kasih kepada semua. Hanya Allah sahaja yang mampu membalas segala kebaikan yang dicurahkan.

Kepada kedua-dua Penyelia saya iaitu **Dr. Mahadi J. Murat** dan **Encik Abu Hassan Hasbullah**, saya terhutang budi yang teramat banyak kerana tuan-tuan berdua telah menunjukan komitmen yang sungguh tinggi semasa membantu saya. Dorongan, tunjukajar dan ilmu yang diberikan amat bermakna dan bermanfaat sekali. Tanpa tuan-tuan berdua saya terumbang-ambing tanpa arah tuju mantap untuk melaksanakan kajian ini.

Sayang sekali, Encik Abu Hassan hanya sempat menyelia saya selama setahun sahaja kerana beliau melanjutkan pelajaran ke peringkat Doktor Falsafah di luar negara. Walaupun hanya setahun namun ilmu yang telah dicurahkan sungguh bererti dan membolehkan saya meletakan asas yang kukuh kepada kajian saya. Saya doakan semoga anda membawa satu kejayaan yang cemerlang apabila selesai pengajian nanti.

Di kesempatan ini saya juga mengucapkan berbanyak-banyak terima kasih kepada **Profesor Madya Dr. Azizah Haji Hamzah**, Ketua Jabatan

Pengajian Media, Universiti Malaya kerana turut memberi semangat dan dorongan untuk saya meneruskan penyelidikan dan menyiapkan tesis ini.

Tidak harus saya lupakan kepada ketua saya di Filem Negara Malaysia (FNM) iaitu **YM Raja Rozaimie bin Raja Dalnish Shah**. Sebelum saya bercuti belajar beliau adalah Pengarah Penerbitan dan kini telah menjawat jawatan Ketua Pengarah iaitu jawatan tertinggi di FNM. Saya memberikan penghargaan tertinggi kepada beliau dan mengucapkan ribuan terima kasih kerana telah memberi sokongan yang kuat dan membenarkan saya bercuti belajar untuk meneruskan pengajian. Beliaulah yang telah melontarkan cabaran kepada saya dengan kata-kata.... " Awak mesti lulus Abu.... Kalau tidak malu nanti !!!.... " Walaupun merah padam muka saya pada ketika itu namun kata-kata itu telah membakar dan menguatkan semangat untuk melakukan sesuatu yang terbaik. Jasa baik tuan tidak akan saya lupakan.

Saya juga ingin mengucapkan berbanyak-banyak terima kasih kepada semua rakan-rakan di FNM yang telah memberi semangat dan dorongan kepada saya. Terima kasih khas ditujukan kepada **Puan Robiah, Encik Kamal, Encik Hassan** dan semua kakitangan di Unit Pembahagian Filem, FNM yang telah memberikan kerjasama yang baik kepada saya, membenarkan saya meminjam pita-pita video untuk tujuan kajian. Persefahaman yang tuan-tuan dan puan berikan telah membolehkan saya menjalankan kajian dengan sempurna.

Selain daripada itu saya juga ingin mengucapkan jutaan terima kasih kepada **Puan Anisah** dan semua kakitangan Perpustakaan FNM yang membenarkan saya meminjam beberapa buah buku mengenai filem untuk tujuan kajian. Keizinan yang diberikan itu memudahkan saya melaksanakan kajian dengan lancar. Tidak juga saya lupakan kepada rakan saya iaitu **Encik Tan Kah Poh** yang telah banyak membantu saya menangani masalah

komputer. Beliau tidak pernah lokek dengan masanya yang berharga untuk menyelesaikan masalah saya.

Tidak lengkap rasanya kalau saya tidak mengucapkan terima kasih kepada beberapa buah perpustakaan dan agensi kerajaan yang telah memberikan bantuan. Antaranya yang patut saya berikan penghargaan ialah Perpustakaan Utama Universiti Malaya, Perpustakaan ZA'ABA, Perpustakaan Negara Malaysia, Perpustakaan Kementerian Penerangan Malaysia, Perpustakaan Perbadanan Kemajuan Filem Nasional (FINAS) dan Arkib Negara Malaysia. Kakitangan daripada semua agensi yang saya sebutkan telah memberikan komitmen yang baik.

Tidak mungkin juga saya lupakan kepada seorang sahabat saya di FNM iaitu **Encik Mior Wahididdin**. Beliaulah yang mencetuskan semangat kepada saya untuk memohon biasiswa dan meneruskan pengajian walaupun saya sudah agak kekeringan semangat pada ketika itu. Saya masih ingat kata-kata beliau; "Apa nak tunggu lagi Abu .... umur masih muda..... belajarlah lagi.... peluang masih terbuka." Kata-kata itulah yang telah membakar semangat dan ia merupakan satu cabaran kepada saya walaupun sebenarnya umur saya bukan muda lagi. Saya sahut cabaran itu. Sekali lagi terima kasih Encik Mior.

Akhir sekali yang tidak patut saya lupakan ialah ahli keluarga saya sendiri. Penghargaan tinggi saya berikan kepada isteri saya, **Rahmah Ibrahim**, anak-anak saya - **Ida Haryati, Ida Nursyuhada, Muhammad Firdaus** dan **Mohammad Fikri** - terima kasih diucapkan kerana anda semua memahami tugas abah sebagai seorang pelajar.

Kepada insan-insan lain yang terlibat dan berkemungkinan saya terlupa menyebut nama mereka, saya mengucapkan setinggi-tinggi

penghargaan dan berbanyak-banyak terima kasih di samping memohon maaf. Saya hanyalah insan biasa, tidak mampu mengingati semua perkara.

Sebagai penghujungnya sekali lagi saya memanjatkan kesyukuran ke hadrat Allah s.w.t. kerana telah memberi semangat dan kekuatan untuk membolehkan saya menyiapkan tugasan yang mencabar ini. Hidayah darimu dipohon untuk menunjukkan jalan yang lurus supaya hambamu ini mampu melangsungkan kehidupan di atas landasan sebenar dan sentiasa mendapat perlindungan dan keredaanmu, wahai Ya Allah. Amin...

SINGKATAN

Singkatan	Nama Penuh
BERNAMA	Berita Nasional Malaysia
DEB	Dasar Ekonomi Baru
DPK	Dasar Pelajaran Kebangsaan
DPN	Dasar Pembangunan Nasional
DYMM	Duli Yang Maha Mulia
FINAS	Perbadanan Kemajuan Filem Nasional
FNM	Filem Negara Malaysia
IT	Teknologi Maklumat
ITM	Institut Teknologi Mara
KLIA	Kuala Lumpur International Airport
LRT	(*Light Rail Transit*) Sistem Transit Aliran Ringan
MAGERAN	Majlis Gerakan Negara
MARA	Majlis Amanah Rakyat
MCA	Malaysian Chinese Association
MFU	Malayan Film Unit
MIC	Malaysian Indian Congress
MPN	Majlis Perundingan Negara
MSC	Multimedia Super Corridor
NGO	Non Governmental Organisation
NOTJ	Nomads Of The Jungle
PANEL	Panel Penasihat Perpaduan Negara
PKEN	Perbadanan Kemajuan Ekonomi Negeri
PKM	Parti Komunis Malaya
RIDA	Rural and Industrial Development Authority
RRJP1	Rangka Rancangan Jangka Panjang 1
RRJP2	Rangka Rancangan Jangka Panjang 2

SEMARAK	Gerakan Bersepadu Setia Bersama Rakyat
TADIKA	Taman Didikan Kanak-Kanak
UDA	(*Urban Development Authority*) Lembaga Pembangunan Bandar
UEVA	Universal Education and Visual Arts
UKM	Universiti Kebangsaan Malaysia
UMNO	United Malays National Organisation
Y.A.B.	Yang Amat Berhormat
YTM	Yang Teramat Mulia

SENARAI LAMPIRAN

BIL.	TAJUK	M/SURAT
Lampiran 1	Senarai tajuk-tajuk filem mengenai Tanah Melayu (1920an - 1960an) yang tersimpan di Arkib Filem British.	26
Lampiran 2	Surat Mohd. Zain Hussein kepada Setiausaha Kementerian Penerangan & Penyiaran bertarikh 27. 5. 1963	161
Lampiran 3	Surat Nik Mohamed Amin kepada Ketua Filem Negara Malaysia bertarikh 22. 11. 1963	162
Lampiran 4	Filem-filem terbitan *Malayan Film Unit/* Filem Negara Malaysia yang memenangi hadiah di Pesta Filem Kebangsaan dan Antarabangsa sejak tahun 1954.	165

KANDUNGAN

Sinopsis	iii
Synopsis	iv
Penghargaan	v
Singkatan	ix
Senarai Lampiran	xi
Kandungan	xii

BAB 1 PENDAHULUAN

1.1	Pengenalan	1
1.2	Permasalahan Kajian	4
1.3	Persoalan Kajian	4
1.4	Objektif Kajian	5
1.5	Batasan Kajian	5
1.6	Metodologi Kajian	6
1.6.1	Analisis Isi Kandungan	6
1.6.1.1	Pemilihan Sampel	8
1.6.1.2	Kaedah Kajian	8
1.7	Pembahagian Bab	9

BAB 2 SEJARAH PERKEMBANGAN FILEM

2.1	Sejarah Ringkas Perfileman Dunia	14
2.2	Sejarah Ringkas Perkembangan Perfileman Di Tanah Melayu	20
2.3	Sejarah Ringkas Filem Dokumentari Di Dunia	23
2.4	Sejarah Ringkas Filem Dokumentari Di Tanah Melayu	25

BAB 3 TEORI DAN KONSEP

3.1	Pengenalan Teori Propaganda	30
3.1.1	Definisi Propaganda	30
3.2	Konsep	34
3.2.1	Filem Dokumentari	34
3.2.1.1	Definisi Filem Dokumentari	35
3.2.1.2	Bentuk Dan Genre Filem Dokumentari	44
3.2.1.2.1	Bentuk Filem Dokumentari	44
3.2.1.2.2	Genre Filem Dokumentari	49
3.2.1.2.3	Genre Filem Dokumentari Terbitan *Malayan Film Unit*/Filem Negara Malaysia	52
3.3	Pengenalan Kepada Nilai Nasional	58
3.3.1	Definisi Nasionalisme	58
3.4	Definisi Nilai Nasional	68
3.4.1	Jenis-Jenis Nilai Nasional	73
3.4.1.1	Nilai Nasional Pertama - Perpaduan Nasional	74
3.4.1.2	Nilai Nasional Kedua - Patriotisme	87
3.4.1.3	Nilai Nasional Ketiga - Pembangunan Negara	100
3.4.1.4	Nilai Nasional Keempat - Wawasan 2020	107
3.4.1.5	Nilai Nasional Kelima - Kebudayaan Kebangsaan	117
3.4.1.6	Nilai Nasional Keenam - Amalan Kebersihan	126
3.5	Rumusan	135

BAB 4 SEJARAH FILEM NEGARA MALAYSIA DAN PERKEMBANGANNYA

4.1 Sejarah Awal Penubuhan *Malayan Film Unit/* Filem Negara Malaysia 145

4.2 Era Permulaan *Malayan Film Unit* 151

4.3 *Malayan Film Unit* Di Era Kemerdekaan 157

4.4 Pertukaran Nama Dari *Malayan Film Unit* Ke Filem Negara Malaysia 161

4.5 Rumah Baharu Filem Negara Malaysia 162

4.6 Pengiktirafan Dan Anugerah 164

4.7 Ketua-Ketua Pengarah *Malayan Film Unit/* Filem Negara Malaysia 165

4.8 Filem Negara Malaysia Masa Kini 166

4.9 Objektif Filem Negara Malaysia 167

4.10 Fungsi Filem Negara Malaysia 168

4.11 Struktur Organisasi Filem Negara Malaysia 169

4.12 Fungsi Bahagian-Bahagian Jabatan Filem Negara Malaysia 173

BAB 5 FILEM DOKUMENTARI TERBITAN *MALAYAN FILM UNIT* / FILEM NEGARA MALAYSIA - ANALISIS FILEM

5.1 Pengenalan 176

5.2 Analisis Filem 179

5.2.1 Era Pra - Merdeka (1947 - 1956) 180

5.2.1.1 Filem Dokumentari " *The Kinta Strory* " 180

5.2.1.2 Filem Dokumentari " *Before The Wind* " 189

5.2.2.3 Filem Dokumentari " Padi Kunca/*Hassan's Home Coming* " 199

5.2.2 Era Merdeka (1957 - 1966) 209

5.2.2.1 Filem Dokumentari " Kemerdekaan Malaya " 211
5.2.2.2 Filem Dokumentari " Dugaan Negara " 221
5.2.2.3 Filem Dokumentari " Kelahiran Malaysia " 243

5.2.3 Era Pembangunan (1967 - 2000) 256

5.2.3.1 Filem Dokumentari " Ke Arah Perpaduan " 258
5.2.3.2 Filem Dokumentari " Alam Sekitar Memerlukan Anda " 269
5.2.3.3 Filem Dokumentari " Malaysia Megah Membangun " 273
5.2.3.4 Filem Dokumentari " Malaysia Melangkah Ke Hadapan"281

5.3 Rumusan 297

BAB 6 KESIMPULAN DAN PERBINCANGAN

6.1 Pengenalan 299

6.2 Rumusan Kajian 300

6.3 Implikasi Teori 306

6.4 Pencapaian Objektif Kajian 307

6.5 Rumusan Keseluruhan 309

7. BIBLIOGRAFI 314

8. LAMPIRAN